

جامعه‌شناسی فرهنگی

دکتر علی باقی نصرآبادی

دکتر نوریه شادالویی

فاطمه امین پور

هادی طاهری

انتشارات یاقوت

جامعه‌شناسی فرهنگی

نویسندگان / علی باقی نصر آبادی - نوریه شادالویی

فاطمه امین پور - هادی طاهری

ناشر / انتشارات یاقوت

چاپ اول / ۱۳۸۹

شمارگان / ۲۰۰۰

چاپ / یاسین

قیمت / ۳۰۰۰ تومان

شابک / ۹۷۸-۹۶۴-۷۶۸۲-۷۳-۲

تهیه کننده / مؤسسه فرهنگی هنری صبح امید دانش

انتشارات یاقوت

قم، خیابان انقلاب، چهار راه سجادیه، جنب بانک سپه
تلفکس ۷۷۴۱۳۶۸ همراه ۰۳۲۳ ۰۹۱۲ ۰۹۱۲

باقی نصرآبادی، علی، ۱۳۴۱
جامعه‌شناسی فرهنگی/علی باقی، نوریه شادالویی...[و دیگران].

قم، یاقوت، ۱۳۸۹

[۲۴۴]ص.

ISBN: 978-964-7682-73-2 ۳۰۰۰ ریال:

۱. فرهنگ. ۲. فرهنگ - جنبه‌های اجتماعی. ۳. تحولات اجتماعی.
۴. فرهنگ اسلامی ایران. ۵. ارزش‌های اجتماعی. ۶. جهانی شدن.
الف. شادالویی، نوریه - نویسنده همکار. ب. امین پور، فاطمه، -
نویسنده همکار. ج. طاهری هادی، - نویسنده همکار. د. عنوان.

فهرست

۱۱	مقدمه
	بخش اول: کلیات و مبانی نظری
۱۷	فصل اول: فرهنگ و مسائل آن
۱۷	اهمیت فرهنگ
۲۰	تعریف لغوی فرهنگ
۲۲	تعریف فرهنگ به معنای عام
۲۴	تعریف اصطلاحی فرهنگ
۲۴	۱- دیدگاه جامعه‌شناسان
۲۷	۲- دیدگاه اسلام و اندیشمندان اسلامی
۳۳	فرهنگ و تمدن
۳۵	فرهنگ و جامعه
۳۷	خصوصیات فرهنگ

۴۰	 نقش فرهنگ
۴۱	 انواع فرهنگ
۴۵	 عناصر فرهنگ
۵۰	 علل رکود عناصر فرهنگی جامعه
۵۲	 نتیجه
۵۴	 منابع
۵۸	 فصل دوم: اصطلاحات جامعه‌شناسی فرهنگی
۵۸	 مقدمه
۵۹	 ۱- خرده‌فرهنگ و ضدفرهنگ
۶۲	 ۲- فرهنگ‌پذیری
۶۴	 ۳- پویایی و ایستایی فرهنگ
۶۵	 وضعیت‌های گوناگون ایستایی جامعه
۶۶	 ۴- ثبات و تحول فرهنگی
۶۹	 عوامل مؤثر در دگرگونی فرهنگی
۷۰	 انواع الگوهای تحول فرهنگی
۷۱	 ۵- انتقال، تبادل و تهاجم فرهنگی
۷۳	 ۶- سرمایه فرهنگی
۷۴	 ۷- نسبیت فرهنگی

۷۴	۸- استعمار فرهنگی
۷۴	نتیجه
۷۷	منابع

بخش دوم: نظریه‌های جامعه‌شناسی فرهنگی

۸۱	فصل اول: نظریه‌های فرهنگی غرب
۸۲	نظریات کلاسیک فرهنگی
۸۲	۱- نظریه کارکردگرایی
۸۵	۲- نظریه مارکسیستی (تضاد)
۸۸	۳- نظریه تفهمی
۹۳	نظریه‌های مدرن فرهنگی
۹۴	۱- نظریه ساختی کارکردی
۹۷	۲- نظریه کنش متقابل نمادین
۱۰۰	۳- روش‌شناسی مردمی و پدیدارشناسی
۱۰۱	۴- ساخت‌گرایی و پسا ساخت‌گرایی
۱۰۵	۵- نظریه نئومارکسیستی
۱۱۰	۶- نظریه مکتب فرانکفورت
۱۱۴	۷- نظریه پست‌مدرن
۱۱۵	۸- نظریه مرتبط با تلفیق ساختار و عمل

۱۲۰	۹- نظریه هانتیگتون
۱۲۲	نقد و بررسی نظریات فرهنگی غربی
۱۲۷	نتیجه
۱۲۹	منابع
۱۳۱	فصل دوم: نظریات فرهنگی اسلام و متفکران مسلمان
۱۳۲	۱- نظریه فرهنگی در قرآن
۱۳۶	۲- نظریه فرهنگی امام خمینی ۱
۱۳۹	۳- نظریه فرهنگی مقام معظم رهبری
۱۴۲	۴- نظریه فرهنگی شهید مطهری
۱۴۷	۵- نظریه فرهنگی علامه جعفری
۱۵۰	نتیجه
۱۵۲	منابع
	بخش سوم: آسیب‌شناسی فرهنگی ایران و راه‌کارهای مقابله با آن
۱۵۹	فصل اول: آسیب‌شناسی فرهنگی ایران
۱۵۹	آسیب‌شناسی فرهنگی ایران در سطح خرد
۱۶۰	۱- شکاف و تمایز نسلی
۱۶۵	۲- بحران هویت
۱۶۷	علل بحران هویت

۱۷۱	۳- تضعیف روح دینداری
۱۷۶	راهکارهای تقویت و گسترش روحیه دینداری در جوانان
۱۸۰	نتیجه
۱۸۱	آسیب‌شناسی فرهنگی ایران در سطح کلان
۱۸۲	۱- تهاجم فرهنگی
۱۸۴	علل فرهنگی تهاجم فرهنگی
۱۸۶	راهکارهای لازم برای مقابله با تهاجم فرهنگی
۱۹۰	۲- جهانی‌شدن و امپریالیسم فرهنگی
۱۹۵	۳- آسیب‌شناسی حوزه دانشگاه
۱۹۶	آسیب‌های علمی و فرهنگی دانشگاه
۱۹۹	راهکارهای ساماندهی فرهنگی دانشگاه‌ها
۲۰۲	۴- آسیب‌شناسی مدیریت کلان فرهنگی کشور
۲۰۴	راهکارهای برنامه‌ریزی فرهنگی
۲۰۶	نتیجه
۲۰۸	منابع
	فصل دوم: راهبرد فرهنگی مقابله با آسیب‌های فرهنگی و
۲۱۱	تهدیدات نرم
۲۱۲	تهدید نرم

جایگاه فرهنگ در تهدیدات نرم	۲۱۴
استقلال فرهنگی رهیافت مقابله با تهدیدات نرم	۲۱۵
مهندسی فرهنگی راهبرد مقابله با تهدیدات نرم	۲۲۵
نقش مهندسی فرهنگی در مقابله با تهدید نرم	۲۳۰
نتیجه	۲۳۹
منابع	۲۴۱

مقدمه

همه تمدنهای اصیل بشری و انبیای عظام الاهی، حکما، نوابغ، انسان شناسان، جامعه شناسان و فرهنگ سازان تاریخ انسانی در طول قرون متمادی هماهنگی و اتحاد انسانها و جامعه سازی را هدف اساسی فعالیت های خود قرار داده اند. گرچه جامعه شناسی بویژه جامعه شناسی فرهنگی حاکم بر غرب در دنیای پر خنث و جوش امروزی مبانی نظریاتش به ظاهر بر پیشرفت ابزارهای فرهنگی جوامع است ولی در عمل این جامعه شناسی نفی عظمت و آرمانهای اعلای انسانی را مدنظر دارد. رهاورد چنین رشته ای جز پیشرفت تک بعدی و دور شدن انسان و جامعه از ماهیت حقیقی خود است. لذا آنچه که ما در دوران معاصر از جامعه شناسان غرب به معنای عام و جامعه شناسی فرهنگی به معنای خاص آن می بینیم این است که هدف زندگی انسانها را در جامعه لذت گرایی و منفعت گرایی معرفی می کنند.

اگر کسی ادعا کند که حقیقت انسانیت و فرهنگ جوامع بیشتر از زمانی رنگ باخته که جامعه شناسان غربی با نظریات خود در مدیریت امور فرهنگی قلم فرسایی کرده اند، ادعای صحیحی است.

بنابراین جامعه‌شناسی به اصطلاح مدرن فرهنگی غرب با این توصیفات تا اندازه‌ی زیادی فرهنگ جوامع بشری را به سقوط و نابودی کشانده است.

این کتاب به عنوان یک اثر پژوهشی جمعی برای پاسخگویی به چندین نیاز و ضرورت تدوین یافته است. اولین ضرورت تهیه منبعی مطالعاتی و درسی در حوزه جامعه‌شناسی در درس جامعه‌شناسی فرهنگی بارویکرد تحلیلی و انتقادی، در مرحله دوم اینکه تاکنون مسائل جامعه‌شناسی در بعد فرهنگی با اندیشه کاملاً غربی به صورت ترجمه‌ای آن هم بدون نقد اساسی در دسترس دانشجویان رشته‌های علوم اجتماعی خصوصاً رشته مدیریت و برنامه‌ریزی امور فرهنگی در مقطع کاردانی و کارشناسی قرار داشته که این امر نگرش یک‌سوی را در اذهان دانشجویان کشور ما ایجاد و تقویت می‌کرد.

نویسندگان این اثر برای رفع این نقصان اساسی تألیف جامعه‌شناسی فرهنگی را با استعانت از آموزه‌های فکری و فرهنگی اندیشمندان اسلامی و تکیه بر نقد و تحلیل اساسی در اختیار دانش‌پژوهان قرار می‌دهند تا به غنا و عمق فرهنگ و ارزش‌های اصیل اسلامی آشنا شوند.

مباحث اصلی این کتاب در سه بخش تقدیم علاقه‌مندان مسائل فرهنگی می‌شود. امیدست گوشه‌ای از نیازمندیهای فرهنگی کشورمان را پاسخگو باشد.

در این جا سزاوار است به حکم وظیفه اخلاقی و انسانی از برادر گرامی جناب آقای علی شیخیان مدیر محترم نشر یاقوت که زمینه چاپ به موقع

این اثر را فراهم نمودند، صمیمانه سپاسگزاری کنیم. با قدردانی فراوان از همه اساتید مدیریت امور فرهنگی خصوصاً استاد فرهیخته جناب آقای دکتر سیدرضا صالحی امیری که عشق به مسائل فرهنگی را در وجود ما زنده کردند. از کلیه کسانی که علاقه و دلبستگی زیادی به جامعه‌شناسی فرهنگی دارند می‌خواهیم که نارسایی‌ها و کمبودهای این اثر را به نویسندگان یا ناشر محترم آن یادآور شوند و ما را در راه بهبود و اصلاح مطالب کتاب یاری رسانند.

ما بدان مقصد عالی نتوانیم رسید

هم مگر لطف شما پیش نهد گامی چند

علی باقی نصر آبادی و همکاران

تهران - پاییز ۱۳۸۹